

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
2.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2023/2618
Toplantı Tarihi/Sayısı : 2.7.2024/48
Karar Numarası : 2024/543
Başvuran : M.K.
Başvuran Vekili : -
Adres :
Muhatap Kurum/Kişi : Afyonkarahisar 1 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Müdürlüğü
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuranın tutulduğu suç sebebiyle haftada 10 dakika telefon görüşmesi yapabildiği ancak hükümlü olduğu ve haftada 30 dakika telefon görüşmesi yapma hakkı olduğu iddiasına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, başvuru dilekçesinde özetle;

a. Hükümlü olarak ceza infaz kurumunda tutulduğunu, tutulduğu suç sebebiyle haftada bir kere 10 dakika telefonla görüşme hakkı tanındığını,

b. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun ile Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik hükümleri uyarınca haftada 30 dakika telefonla görüşme hakkı tanınması gerektiğini,

c. Konu ile ilgili İdare ve Gözlem Kuruluna başvuru yaptığını, İdare ve Gözlem Kurulunun ... sayılı kararı ile talebinin reddedildiğini,

ç. Kurul kararına karşı Afyonkarahisar İnfaz Hâkimliğine itirazda bulunduğunu ve İnfaz Hâkimliğinin ... sayılı kararı ile itirazının kabul edildiğini,

d. Afyonkarahisar Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından İnfaz Hâkimliği kararına karşı yapılan itirazın ise Afyonkarahisar 1. Ağır Ceza Mahkemesinin ... sayılı kararı ile reddedildiğini ve kararın kesinleştiğini,

e. 27/9/2023 tarihinde Kurumdan mezkûr mahkeme kararının uygulanmasını talep ettiğini ancak memurlar tarafından kararın uygulanmayacağı bilgisinin sözlü olarak verildiğini iddia etmekte ve mahkeme kararının uygulanmasını talep etmektedir.

3. Muhatap Afyonkarahisar 1 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden alınan yazılı görüşte özetle;

a. Başvuranın talebinin İdare ve Gözlem Kurulu tarafından ... sayılı karar ile reddedildiği, bu karara karşı itirazının Afyonkarahisar İnfaz Hâkimliğinin ... sayılı kararıyla kabul edildiği, söz konusu karara karşı Afyonkarahisar Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından yapılan itirazın Afyonkarahisar 1. Ağır Ceza

Mahkemesinin ... sayılı Değişik İş Kararıyla reddedilerek kararın kesinleştiği,

b. Kurumda görüntülü görüşme dâhil telefon görüşmelerinin, 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un "*Hükümlünün telefon ile haberleşme hakkı*" başlıklı 66'ncı maddesi ve Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in "*Telefonla görüşme hakkı*" başlıklı 74'üncü maddesinin ikinci fıkrası kapsamında uygulandığı,

c. Ceza infaz kurumlarında görüntülü görüşme sistemi uygulamasına yeni geçildiği, sistemde bazı aksaklıklar ve eksiklikler olduğu ve henüz teknik alt yapının tamamlanmadığı,

ç. Ulusal Yargı Ağı Projesi (UYAP) sisteminde İdare ve Gözlem Kurulu tarafından sesli aramanın görüntülü aramaya çevrilmesi ile alakalı kurul kararı ekranı bulunmadığından terör ve örgütlü suçlara mensup hükümlülerin 10 dakikalık sesli görüşme yapabileceği,

d. Bu konuda Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü'nün 14/12/2023 tarih E-11965693-622.02-2606/180975 sayılı yazısına göre; Akıllı Teknolojilerin Ceza İnfaz Kurumlarına Entegrasyonu Projesi (ACEP) kapsamında yapılan pilot denemelerin akabinde yaygınlaştırma çalışmalarının başlatıldığı, görüntülü telefon görüşmesi yapılmasına imkân sağlayan teknik alt yapının kurulu bulunduğu kurumlar Bakanlıkça belirlenmediği için henüz sistem kabulünün yapılmadığı,

e. Başvuranın talebinin ACEP sisteminde yer alan yazılım ve donanım işlemlerine ilişkin olduğu ve Kurum tarafından işlemlerin ilgili mevzuatlara uygun yapıldığı belirtilmiştir.

4. Muhatabın yazılı görüşüne karşı başvuran tarafından sunulan yazılı görüşte özetle;

a. Talebinin görüntülü görüşme olmadığı, haftalık 30 dakika sesli görüşme olduğunu ve bu hakkını ACEP sistemi yerine ankesörlü telefonlar aracılığıyla kullanabileceğini,

b. Sistemin kurulunun ne zaman tamamlanacağını belirsiz olduğu ve geriye dönük haklarını da kullanamayacağını ifade etmekte ve ACEP sisteminden 10 dakika, ankesörlü telefondan 20 dakika olmak üzere haftalık 30 dakika telefonla görüşmeyi talep etmektedir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "*Yargı Yetkisi*" başlıklı 9'uncu maddesi şöyledir:

"Yargı yetkisi, Türk Milleti adına bağımsız ve tarafsız mahkemelerce kullanılır."

6. Anayasa'nın "*Mahkemelerin Bağımsızlığı*" başlıklı 138'inci maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Hâkimler, görevlerinde bağımsızdırlar; Anayasaya, kanuna ve hukuka uygun olarak vicdanı kanaatlerine göre hüküm verirler. Hiçbir organ, makam, merci veya kişi, yargı yetkisinin kullanılmasında mahkemelere ve hâkimlere emir ve talimat veremez; genelge gönderemez; tavsiye ve telkinde bulunamaz. (...)"

7. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde, Kurumun; "*Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek*" ile görevli olduğu düzenlenmiştir.

8. 6701 sayılı Kanun'un "*Başvurular*" başlıklı 17'nci maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(...)"

(4) Yasama ve yargı yetkilerinin kullanılmasına ilişkin işlemler, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu kararları ile Anayasanın yargı denetimi dışında bıraktığı işlemler başvurunun konusu olamaz.

"(...)"

9. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik

Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "Başvuru konusu teşkil etmeyecek işlem ve kararlar" başlıklı 40'inci maddesi şöyledir:

"(1) Yasama ve yargı yetkilerinin kullanılmasına ilişkin işlemler, Hâkimler ve Savcılar Kurulu kararları ile Anayasanın yargı denetimi dışında bıraktığı işlemler başvurunun konusu olamaz."

10. Mezkûr Yönetmelik'in "Ön incelemenin yapılması" başlıklı 48'inci maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Kuruma yapılan başvurular, inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulur ve sonucunda; a) Kurumun görev alanına girip girmediği, (...) ç) Yargı organlarında görülmekte olan veya yargı organlarınca karara bağlanmış uyuşmazlıklara ilişkin olup olmadığı (...) yönlerinden incelenir."

11. Mezkûr Yönetmelik'in "Gerekçeli kabul edilmezlik kararı" başlıklı 67'nci maddesi şöyledir:

"(1) Ön inceleme aşamasında, başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkın kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalinden kaynaklanan bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti açısından incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurulara ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir."

(2) Ön inceleme aşamasında incelenabilir bulunan ya da incelenebilirliği esasla birlikte incelenmesi ve araştırılması kararlaştırılan başvuruların 48'inci maddede belirtilen gerekli koşulları taşımadığının anlaşılması halinde de bu başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir."

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

12. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

13. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendine göre; "Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek" Kurumun görevleri arasında sayılmıştır. Bu kapsamda başvuranın, iddia ve talepleri konuya ilişkin mevzuat hükümleri ile birlikte incelenip değerlendirilmiştir.

14. Başvurunun esas incelemesi yapılmadan önce Kurumun, OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması görevi açıklanmalı ve başvuru konusunun bu kapsamda kalıp kalmadığı değerlendirilmelidir.

15. 6701 sayılı Kanun'un genel gerekçesinde ulusal önleme mekanizması görevinin kapsamı; özgürlüklerinden mahrum bırakılan kişilerin alıkonuldukları ceza ve tutukevleri, kamplar, bakım merkezleri gibi yerlerde işkence ve kötü muamele vakalarının yaşanmaması amacıyla bu yerlere yönelik izleme, inceleme, denetleme, değerlendirme ve raporlama faaliyeti şeklinde açıklanmıştır.

16. OPCAT'in 19'uncu maddesi uyarınca ulusal önleme mekanizmaları; özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin işkence ve diğer zalimane, gayriinsanî veya küçültücü muamele veya cezaya karşı korunması amacı ile bu kişilere yönelik tutumu düzenli olarak izlemek, sonucunda hazırlanacak raporlarda özgürlüklerinden yoksun bırakılmış kişilere yönelik muamele ve koşulların iyileştirilmesi ve işkence ve diğer zalimane, gayriinsanî ya da onur kırıcı muamele ya da cezanın önlenmesi için Birleşmiş Milletlerin ilgili normlarını dikkate alarak ilgililere tavsiyelerde bulunmakla yetkilendirilmiştir.

17. Ulusal önleme mekanizmaları işkence ve kötü muamelenin önlenmesine yönelik proaktif çalışmalar yürütmektedir. Ulusal önleme mekanizması kapsamında alıkonulma yerlerine yapılan ziyaretlerin ana amacı, özgürlüğünden mahrum bırakılanlara yönelik muamele ve alıkonulma koşullarının izlenmesini ve raporlanmasını gerektirmektedir.

18. Somut olayda, başvuran telefon görüşmesinden 30 dakika faydalanması gerekirken tutulduğu suç sebebiyle 10 dakika faydalanabildiğini iddia etmektedir.

19. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin (AİHS) 8'inci maddesine göre; “(1) Herkes özel ve aile hayatına, konutuna ve yazışmasına saygı gösterilmesi hakkına sahiptir. (2) Bu hakkın kullanılmasına bir kamu makamının müdahalesi, ancak müdahalenin yasayla öngörülmüş ve demokratik bir toplumda ulusal güvenlik, kamu güvenliği, ülkenin ekonomik refahı, düzenin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için gerekli bir tedbir olması durumunda söz konusu olabilir.”

20. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), telefonla görüşmeye ilişkin konuları AİHS'in 8'inci maddesi kapsamında incelemiştir (A.B./Hollanda, B. No: 37328/97, 29/04/2002, para. 92-93; Nusret Kaya ve Diğerleri/Türkiye, B. No: 43750/06, 43752/06, 32054/08, 37753/08, 60915/08, 22/4/2014, para. 36). Bu bağlamda, başvuranın iddiasının özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı kapsamında kaldığı değerlendirilmektedir.

21. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır. Bu alanlar dışında genel insan hakları ihlali iddiaları kapsamında Kuruma başvuru inceleme yetkisi verilmemiştir. Dolayısıyla, başvurunun salt alıkonulma yerinden yapılmış olması ulusal önleme mekanizması görevi kapsamında incelenmesi için yeterli bulunmamaktadır.

22. Bunun yanı sıra başvuranın talebinin İdare ve Gözlem Kurulu tarafından ... sayılı karar ile reddedildiği, bu karara karşı itirazının Afyonkarahisar İnfaz Hâkimliğinin ... sayılı kararıyla kabul edildiği, söz konusu karara karşı Afyonkarahisar Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından yapılan itirazın Afyonkarahisar 1. Ağır Ceza Mahkemesinin ... sayılı Değişik İş Kararıyla reddedilerek kararın kesinleştiği anlaşılmıştır.

23. 6701 sayılı Kanun'un 17'nci maddesinde, yargı yetkisinin kullanılmasına ilişkin işlemlerin başvuru konusu olamayacağı, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 40'inci maddesinde ise yargı yetkisinin kullanılmasına ilişkin işlemler ile yargı organlarında görülmekte olan uyuşmazlıkların Kurumun görev alanına girmediği hükme bağlanmıştır.

24. Başvuranın iddiaları yukarıda yer alan mevzuat hükümleri ve içtihatlarla birlikte ele alındığında; hem Kurumun ulusal önleme mekanizması görevi kapsamına girmediği hem de talebin yargı organlarınca karara bağlanmış bir uyuşmazlığa ilişkin olduğu ve yargılama yapma görevinin münhasıran mahkemelere ait olduğu, başvurunun 6701 sayılı Kanun'un 17'nci maddesinin dördüncü fıkrası, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 40'inci ve 67'nci maddeleri gereği başvurunun inceleme şartlarını taşımadığı ve bu nedenle kabul edilmez olduğu kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

A. Başvurunun KABUL EDİLMEZ OLDUĞUNA,

B. Kararın başvurana tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

2/7/2024 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŞ
Üye

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Üye

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Üye

e-imzalıdır

Ünal SADE
Üye